NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Novice izhajajo v Ljubljani vsak teden dvakrat, namreč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik Dr. Janez Bleiweis.

Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., scer 3 fl., za pol leta 2 fl. po pošti, scer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI. V sredo 23. februaria 1853. *List 16.*

Od tergatve in od naprave vina.

Za vsaciga umniga kmetovavca je dobro in potrebno vediti, kako ravnajo drugod v ti ali uni reči kmetovavci, ker kmetijstvo se še nikodar na tisti visoki stopnji ne znajde, da bi se ena dežela od druge celò nič ne imela učiti. In kmetijski časniki so ravno poklicani, skušnje mnogoverstnih dežel pobirati kakor nabirajo pridne čbelice med, in jih oznanovati svojim deželanam, da zvejo, kako se drugod ravná v mnozih razdelkih kmetijstva, ktero obdelujeta kmet in gospod.

Po takem ne bo od več, ako vinorejcem po Slovenskim naznanimo poduk, ki ga je o lanski tergatvi oče nemške vinoreje, preslavni baron Babo, razglasil. Čeravno ta razglas ne zapopade nič posebno noviga, ima vendar marsiktero dobro drobtinico v sebi, ktera zasluži, da jo naši vinorejci poberejo, al, če jo že sami vejo, da jo zaplodijo med svoje sosede, kterih vinorejska vednost je še, žali bog! grozno grozno majhna.

Vzamemo po tem uvodu važniši opomine iz Baboviga podúka.

Kar začetek tergatve (branja, bendime) vtiče, na vès glas kliče Babo: „Vinorejci, bodite pametni; ne tergajte ne ure popred, dokler ni grojzdje popolnoma dozorelo! Si škodovate samim sebi, in škodovate celi svoji okolici, ktera pride po kisovcu kmalo ob dobro imé, da se celiga kraja ogibljejo kupci. Na pravim času branja je sila sila veliko ležeče in veliko več, kakor marsikdo misli. Iz tega se vidi, kako treba je, da ima gospodar v svojim nogradu le take plemena, ktere precéj ob enim času dozorijo. Če ni vse grojzdje ob enim zrelo, se mora čakati, da tudi pozneji plemena dozorijo. Če se pa le odlašati ne more in ima gospodar veliko nogradstva, naj se tisto pred terga, ki je popolnoma zrelo. Je grojzdje koljčikaj zrelo, že ne morejo bolj revni nogradniki sterpeti, da bi ne brali, češ, sicer pridejo v škodo, — bolj premožni pa bi radi še grojzdje na terti dalje pustili, da bi s tem zboljšali vino. V tacih križem mislih se odloči po tem čas branja; — čuvajstvo nad nogradi mora pa tako dolgo terpeti, dokler ni v vsih nogradih branje dokončano.

Babo pravi, da le grojzdje Rieslingerskiga in Traminerskiga plemena se posebno požlahní, ako se čez čas zrelosti na terti puša. Pri vsim druzim tako imenovanim mehkim grojzdju se zboljša vino pa le s tem, da se izhlapí in zgine vodena reč, ki je v jagodah, ker je dobro znano, da je vino toliko žlahnejši in močnejši, kolikor manj je vode v njem. Vodena reč pa v naših krajih le malokrat tako iz jagod zginiti zamore, kakor bi bilo za vina dobro; le če je jesen dolga in gorka, se to zgodi.

Pa bodi tudi grojzdje že zrelo, naj se ne bere v gerdim vremenu in dežju, tudi ob rôsi ne, ampak kadar je lepo in sončno in je rôsa popolnoma minula. Če se primeri, da ob času tergatve neprenehoma dežuje, je to res velika težava; vinorejci ne vejo, kaj bi počeli; na vsako vižo je pokvarjena dobra letina.

Vinske posode morajo, kolikor je moč, dobro pokrite biti, da jih dež ne moči.

Suhi gnjili grojzdi naj se le takrat zametujejo, da ne pridejo v mošt, kader so začeli na kislo gnjiti; če je gnjilína sladke natore, jih ni treba odločevati; suhe jagode se napivajo scer grojzdniga soka, al to ni vinu v škodo, marveč v zboljšek, ker se na to vižo raztopí sladkor v jagodah, in mošt je po tem gostejši.

Nezrelih jagod pa ni nikdar v mošt jemati; kislína, ki jo v sebi imajo, pokvari vino; mervica kisline spridi celo kad, da je vino za več stopín (gradov) slabeji.

Babo misli, da se ima mošt navadnih sort vina berž spodjemati; le mošt mehkiga in žlezastiga grojzdja, kakor je Silvanersko, naj stojí več dní na tropinah, da se dobro navzame njih grenjkozagoltnosti, ki naredí vino bolj stanovitno. Tropíne naj se nikar preveč ne izžemajo (prešajo), bolji je, še mehkim tropínam vode prilivati, da vse skupej dobro zavrè.

Če je grojzdje mehkiga in žlezastiga plemena, ali če sploh o slabejih vinskih letinah po preši ali tlačenji pride mnoge nečiste soderge v mošt, je treba, da tak mošt, preden v sod pride, se poprej v kadi zliva in več dní v njih stati pustí. Preden mošt vreti začnè, se napravijo nad njim debele pene kakor koža, ktera se mora tako dolgo posnemati, dokler se jih še kaj napravlja; — po tem šele naj se že vreli mošt v sode prelije. Na to vižo se napravi prav dobro vino, ki se tudi pozneje ne spridi; — tako ravnati se pravi srednjo pot iti med tisto šego, ki se imenuje izžlezovanje mošta (Entschleimungsmethode) in pa med tako imenovanim odpertim vrenjem (offene Gährung), ktero sloveči Liebig priporoča.

(Konec sledí.)

Kmetijske zastavice.

Umnim kmetovavcem in prijatlom kmetijstva o dolzih zimskih večerih *).

Vrednost vsaktere hrane (vsakterega živeža) naj bo za človeka ali živino, obstojí v redivnosti in tečnosti njeni, in ker večidel rèž za poglavno žito veljá, je že stara navada, da se vrednost vsih druzih žit, krompirja, repe itd. primerja z vrednostjo rèží, ali, kakor se navadno govorí, po režni vrednosti ceni.

Znabiti da umnim kmetovavcem pa tudi drugim prijatlom kmetijstva vstrežemo, ako jim nektere take prerajte (rajtinge) v podobi zastavic podamo, nadjajoči se, da jih bojo radi vganjevali, ker z vganjanjem si bojo

1. mislivnost vadili in urili,
2. iz teh prerajtov se tudi marsikaj učili.

Večkrat, dokler zima terpí, jim bomo zastavljali eno tako vprašanje; vganjko (rešeno zastavico) jim bomo pa sami sledeči teden prinašali.

Perva zastavica.

Koliko bi mogel austriansk vagán (mecen) pšenice veljati (koštati), ako se austriansk vagán rèží po 4 fl. 24 kr. plačuje?

(Prerajt polajšati, povémo, da se je po mnozih skušnjah in preiskavah zvedilo, da 85 funtov pšenice za ravno toliko tekne ali zaleže kakor 100 funtov rèží.)

Zgodovinski pomenki.

Razložil Davorin Terstenjak.

(Dalje in konec.)

Da je pod imenom „Luarasici" Radegast zastopiti, je že nemški kronist Frencl izgovoril *(de idol. Slav. §. 9.)*

Kakor severni Slavjani, tako tudi panonski (da je v Panonio Hemona spadala, vsaki vé) so Višnu-Radegasta pod podobo leva ali lava častili in mu pravili Lavur. Da je Lavur čista slovenska končnica, vsak poveršin jezikoslovec vé po primeri besedí „mehur", „piškur" itd.

Morebiti bo mi kteri odgovoril, da je Lavur bil latinsk bog ali pa keltogermansk. Da pod napisom latinska imena „Marcelus" sledijo, to še nič ne dokaže; saj sam Valvasor ima nemško imé Waikhardt, in dosti Krajncov nemško imé Heinrich, Heinricher. Rimsko izobraženje je to storilo, kar sedaj nemško storí. Saj sem tudi lani, ko sem pri Vas bil, u Lblani (izjemši slovenske nadpise ulic) razun dvojih ali treh napisov same nemške našel. Ravno tako na grobnih spomenikih.

Pa vendar najdemo na našem kamnu eno indoslovensko besedo, in ta je „Vibius", kar bi moglo Bibius napisano biti, od sanskritskega „bhibati se", „bibji" terribilis; odtod vaše psovke ironičke „biba". Imé „Bibia", „Vibia" se na latinskih monumentih neskončno dostikrat najde.

Pa morebiti še bi kakošin škrupulant mi rekel: zakaj pa ne stojí Lavuro? Takšnemu odgovorim: da še zdaj rojeni Slovenci, kteri dvanajst let v šolo hodijo in v vsih učenostih slovijo, slovenskega pravopisa ne znajo; zato ni terjati, da bi Slovenec pred jezero in osem sto leti mogel brez pogreška prav slovenski pisati.

Čerka *B* je celò na rimskih klasičkih monumentih namesto *V* najti, na priliko: Birago namesto Virago, in tudi Nemci niso vsikdar teh dvojih čerk dobro razločevali. Jaz imam nek penez iz 16. stoletja Albrehta pervega, vojvoda pruskega v rokah, na kterem stojí: „Gotes Bort Pleibt ebigli", in na klasičkih rimskih penezih sem našel Beneri, Bolcano, namesto Veneri, Vulcano. Rimskim mojstrom se je ravno taka godila, kakor dnešnjim, da ne znajo prav pisati svojega jezika; tako je v nekem mestu terd Nemec napisal nad kazalo nekega mesarja in kerčmarja: „Zvem weisen Oksen".

Verli spisatelj koroške dogodivščine g. baron Ankershofen še navodi iz napisov koroških rimskih kamnov večkrat žensko imé LVASILLA. V Valvasorju najdem en napis iz Verhnike, kteri ima skoro sama čisto slovenska imena: D. M. S. BVIO VIBI (i) F. V. Posuit sibi et conjugi LASCIAE ANTIE Q. Subleoni F. ann. XXXX. Tukaj najdete imé slovensko Bujus od „bujni" kräftig, stark; Lascia je polatinčena Laska, kar v sanskritu in v českem jeziku pomeni „ljubezen", in indoslavensko imé „Antia", to je, Slava, od sanskritskega „vand", collere, slaviti; zato nas Nemci, Grki in Latinci imenujejo Vande, Venete, Vinide, Venide itd. Vsakdo vé, da Prokop Slavene tudi imenuje Ante. Iména Antia, Antina, Antumar, (podobno severnoslovenskim Slava, Slavina, Slavomér, Svetoslav, ker sanskritsko „meru", mundus, staroslovensko „mr" so Norički in Panonski Slovenci zmiraj kakor „mar" izgovarjali. Tudi na Pohorju se gluho *e* pred čerko *r* sploh čuje kakor *ar*, na priliko: smart, skarb, kart, ne pa smert, skerb, kert); pogosto najdemo to na rimskih monumentih v Noriku in Panonii. Subleon je polatinčeno imé Lavura, ker je Wišnu sub leone — sub specie leonis — časten bil.

Na koroških rimskih kamnih najdem večkrat lastno imé VERCOMBOG po veru (v sanskritu se velí varah avatara spremena Višnuta v vera, to je, beruna, bereva, brava, merjesca, morjesca, aper, Eber), pod ktero podobo je Višnu-Radegast časten bil *(Paul. Systema Bram. Ditmar L. VI. pag. 151.)*

Pa vse to hočem obširniše popisati v posebnih bukvah „kdo so bili Noričani in Panonci, Kelti ali Slovenci?" in pa v spisu: „Kdo so bili Ambidravi, in kdo je sozidal starodavni mesti Virunum in Teurnio, Kelti ali Venedi?" kterega, kakor upamo, bo „Bčela" za nar manje o 14 dnéh, ko se potrebne mitologičke slike izlitografirajo, prinesla.

S tem sostavkom veržem vsim frankomanskim historikom rokavico za slovstveni dvoboj. Alea jacta est! Pa po viteško, z odpertim licem in pod veljavno firmo.

Slovanski popotnik.

* Tudi v Terstu je prišel „koledarček za leto 1853" na svetlo, kterega smo še le pred kratkem v roke dobili; izdal ga je financialni komisar gosp. Jož. Godina, za slovanšino vès vnet mož. Natis je krasen, pridjana mu po Valvazorju podoba mesta Tersta, kakoršno je bilo v letu 1670.

* Družtvo sv. Mohora, ki ima že 680 udov, je prejelo iz rok svetlega Lavantinskega knezoškofa rokopis g. Jer. Ciringarja pod naslovom: „Zgodovina sv. vére v podobah starega zakona". Milostljivi knez so rokopis sami pregledali in za podobe uravnali, ktere si bo družtvo iz Dunaja oskerbelo.

* Iz „slovanskega časopištva v cesarstvu austrianskem iz početka tega leta" naštevajo „slov. Novíne" dalje:

Polske, ki so: 1) „Czas" (dnevnik politični) v

*) Iz »tednika česke kmet. družbe.«

Pri ti priliki naznanimo neznanemu gospodu M. Led., ki nam je že zdavnej zastavico pod naslovom »prijatlom računstva« poslal, da bi jo bili prav radi natisnili, ako bi ne bila celò preteška, in zlasti njena vganjka (prerajt) marsikteremu naših bravcev nerazumljiva (previsoka). Če nam jo morete bolj po domače in brez odlomkov zastaviti, jo bomo radi v »Novice« vzeli.

Vred.

Krakovi; vrednik jim je Konst. Sobolewski; cena 20 fl. — 2) „Gazeta Lwowska“ (vradne novíce galičke) v Lvovu, tečaj 43; vrednik M. Szrzeniawa Sartyni; cena 15 fl. — 3) „Dziennik literacki“ (lepoznansko-slovstvini list) v Lvovu, tečaj 2., vrednik Karel Szajnocha; cena 9 fl. — 4) „Przyjaciel domowy“ (časnik prostonarodno-gospodarski) v Lvovu, tečaj 3., vrednik Hypolit Stupnicki; cena 3 fl. 40 kr. — 5) Telegraf, tečaj 2. v Lvovu, vrednik Goczalkowski; cena 6 fl. — 6) „Pamietnik gospodarski“ (kmetijsko-obertnijsk časnik), v Lvovu, tečaj 5. vrednik Dominik Bilinski; cena 6 fl. — 7) „Przyjaciel dzieci“ (list enciklopedišk za mladíno), tečaj 5., vrednik Hip. Witowski; cena 3 fl. 30 kr. — 8) „Rocznik Towarzystwa naukowego“ (časopis znanstveni), v Krakovi.

Rusinski: „Věstnik“ (časopis političin Rusinov v austrijski deržavi), tečaj 5., vrednik Vasil Zborovsky; izhaja na Dunaji z prilogo „Otečestvennyi Sbornik“. Cena 2 fl.

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Tersta 17. januara. Potihnule so pustne norčije in vse se giba spet marljivo, vsak pri svojem delu. Kupčevavci pridno obiskujejo borso, mornarji nakladajo in razkladajo blago od jutra do večera, posebno pavole je pretekli teden kaj obilo v Terst priplavalo. Močno valovito morje se je pred nekterimi dnevi tako naraslo, da je navadne meje prestopilo in se čez bregove v mesto uderlo, več ulic in magazinov je stalo v vodi. Ta čudna prikazen, pravijo, se večidel vsako leto enkrat primeri in sicer naj raji ob času, ko sta noč in dan enako dolga. Potniki, ki so prišli po silnih vihrih na morji s parobrodom iz Kotora, pripovedujejo, da austrianska armada vsa pripravljena na meji stojí, Turke spodobno sprejeti, ako bi se Černogorcem sila godila. Tista govorica se je tudi ondi ponovila, ki se je že pred dvema letoma širila, da namreč misli austrianska vlada Kotorsko luko Rusom prepustiti; menimo vendar, da je to le govoríca, ne pa resnica. Z Bogom!

Iz Senožeč 20. febr. Ni davno, kar smo v Novícah brali, da verli Postojnčani v krasno cerkev svojo postaviti mislijo nove orgle. Tedaj so gosp. Herbiger-a poleg Celja povabili in njemu izdelovanje omenjenih orgel izročili. Alojzi Herbiger je rojen Tirolec, od malih nog že poseben risar, mizar, strugar, matematikar, mehanikar itd., ki je svojo umno glavico na Nemškem in Laškem še bolj prebrisal. Sadaj biva blizo Celja, od kodar svoje lepe in sladkoglasne dela po svetu razširjuje. Kar govorí in izdeluje, izvíra iz odkritega serca in jasnega uma; on je beseda mož in dela kos! Orgle njegove so terdnega, zelenikovega ali javorovega lesa, pišalke večidel kositarjeve, in, kar je nar važniši, tako krasnega in polnega glasa, da človeku v sredo serca doné. Pred nekimi leti je znajdel po velikem trudu in po dragih skušnjah neko novo muziko, ktero je „vox humana“ (glas človeški) kerstil. Ta glasba ima tako izdelane pišali kot človeško gerlo, tedaj tudi ravno tako pojó. Naj bi se ž njo na pot podal in jo tudi drugim narodom pokaže! — Postojnčenom pa, posebno tistim, ki so za povzdigo domovíne in hvalo božjo nadušeni, dobro srečo, da so med austrianskimi orglarji menda nar bolj slovečega si izvolili!

Zima po Krasu je jako razsajati jela. Nadjali smo se, da se nas bo letos ognila; sadaj pa čutimo, da se je skesala in da nas tako kmalo ne bo zapustila.

Z veseljem beremo v časopisih, da je terdni namen vlade, železnico med Ljubljano in Terstom berž ko berž dognati. Terst zastran tega, ker še ni železnice sceloma do Dunaja, grozno terpí, ker velik del amerikanske, angleške in druge robe beržeje in ceneje čez Hamburg do Dunaja prihaja. Kadar pa Terst terpí, terpí tudi Teržaška okolica, tedaj žaluje tudi Kras. Kras scer še nikdar ni ukal, nikdar še mu ni cvetelo obilo cvetlic: nar huje za-nj pa je, da so ga ob miru neprijazni ptujci previsoko cenili. Kraška družtva gor Kraška družtva dol: nikdar se ne bo razveselil Kras take rodovitosti, kakoršna se od njega tù in tam terja in sanja! Kras v svoji „krasoti“ je pomilovanja in mnozih mnozih polajšav potreben!

Draginja v naših krajih je dosto velika. Govedina se je sicer dobro pocenila, meso pa le vendar v nekterih tergih se neče poceniti. Pa kdo je tega kriv? Al tergi al mesar? Mesar ima prav, če se kontrakta (pogodbe) derží, in meso za svoj žep dobro prodaja. Zakaj pa nima premožni terg sam svoje mesnice in sam svojega mesarja? Zakaj nek je lepo meso v S. po 9 krajc. libra, v R. pa, ktero je komaj pol ure dlè, še boljši meso po 8 krajc.? Obé mesnici pa ste enega mesarja! Naj mi vgane, kdor more, to zastavico! Prosim častite može in oskerbnike premožnega terga: naj to važno reč dobro prevdarijo in v prid poterpežljive velike soseske in cele fare obernejo! Kdor je tolikanj koristnega za vodo, zvonove itd. na dan sklical, bo brez dvoma tudi za meso skerbel in serčno hvalo si od 2000 feranov pridobil. Miroslav.

Iz Železnikov 20. svečana. Pri nas so celi minuli teden ogljarji kaj marljivo oglje k fužinam dersali, tako, da so naše fužine in plavži, če bo sninec (kar upamo) le še en dober teden deržal, zlo za celo leto spet s kurjavo previdení. Bili smo nekaj časa resnično že obupali, ker take nestanovitnosti vremena skoraj še ne pomnimo, kakor letos; velikokrat smo imeli v eni uri solnce, sneg in dež. Kakor se čuti, se je bila letošna zima zašla. Pretekli petek in saboto je pri nas skoraj neprenehoma snežilo, in ker se rado slednjo noč bliska, bi utegnili še snega dobiti, desiravno ga je v višej ležečih vaséh že blizo 4 do 5 čevljev visoko padlo. Tud mraza nam hribovci, gledajoči na naravne znamnja, še dokaj obetajo; al kaj vedó, nas bo prihodnost učila.

Danes ob desetih bomo imeli tù slovesno mašo in zahvalno pesem za srečno rešitev o smertni nevarnosti Njih veličanstva, presvitlega cara. J. Levičnik.

Iz Černogore.

Iz granice černogorske se je do 9. t. m. sledeče zvedilo: Cela armada turška, obstoječa iz 55 do 56.000 vojakov in razdeljena v 4 kardele, kterim so Omer-paša, Reis-paša, Osman-paša, Arap-paša in pa Selim-beg zapovedniki, je obdala Černogoro krog in krog. Poglavni namen Omer-pašata je: se združiti z Reis-pašatom; če se to zgodí, je nevarnost za Černogorce velika, ker združeni armadi bi zamogle čez Čevo ali Zagarač naprej vdariti in od tod Cetinju pretíti. Gotovo pa je, če tudi Turki pridejo čez imenovani reki, jim ne bo lahko mogoče, čez pečíne in kamnite berda Pješivac in Zagarača priti, kjer jim smertna nevarnost žuga, zakaj trikrat je že na tem mestu bila grobnica turški vojski; nar važniši leta 1767, v kterem se je tù armada z 120.000 vojakov zlomila. Černogorci so med kardelom Omerovem in Reisovem močne okope napravili in strelívo nastavili, obraniti združenje Turške armade. — Omer-paša je bil med tem časom že enkrat hudo tepen. 24. januara je udaril goljufno na Martiniče, ko je bil malo ur poprej „vero“ zadal, da ne bo deset dní nikakoršne bitve začel; Martiniče so nar bližje selo na turški granici blizo grada Spuža, kjer je Omer-paša imel glavni svoj stan. Pop Štefan Martinič, povelnik

tega sela in, kakor „narodne novine“ pravijo, prav jugoslavensk sokol, velí Martiničanom, da se vsi podajo v gornje selo in tako pusté, da jim Turki sožgó dónje kuče, ktere zavolj ravne lege braniti niso mogli. Ko pa Turki pridejo v gornje selo, hrabri pop Štefan na njih plane tako živo, da je 380 Turkov ostalo tù mertvih in mnogo hudo ranjenih, Černogorcov le 6 mertvih in 10 ranjenih; poginul je v ti bitvi na dvoru popovem tudi Selim, veliki ridžal pašin, eden naj grozovitniših Turčinov. Ko Omer-paša vidi tolikšno nenadno zgubo, vdari na Martiniče z vso silo, in nebrojna moč primora popa Štefana, da se proti reki Zeti vmakne. Ondi so Martiničani čakali 3 dní armade Belopavličke na pomoč, da bi ž njo združeni udarili na Omera, — al zastonj; nek izdajavec Štefan Gjikin, nekdanji serdár, se prodá z 1000 Belopavličimi pašatu. Tako se nikjer izdajavcov ne manjka!

Napad na Njih veličanstvo presvitlega cesarja.

Grozepolno hudodelstvo, ktero v zgodovini austrianski nima para, se je zgodilo v petek, 18. dan t. m. na Dunaji, — nek zloben človek je stegnul prederzno roko po življenju svetlega cesarja, kterega pa je angelj božji milostno varoval, da se strašna nesreča ni zgodila.

Dunajski vradni časnik popiše napad takole:

Cesar se je 18. dan t. m. okoli poldné po navadi sprehajal po mestnem ozidju (bastaji); ž njim je bil krilni adjutant in polkovnik grof O'Donnel. Nad Koroškimi vratami postane cesar nekoliko, gledaje v mestni graben, kjer so se v okolici začasne kosarne ravno vojaki gibali. Hipoma potem, ko cesar to mesto zapustí, ga napade morivec zavratno in mu zasači dolg kuhinsk nož v zatilnik tako, da mu suknje kóler in ovratnik prebode, pa k veliki sreči na zaponki ovratnika zderčí, da ne gré naravnost v zatilnik, ampak da z oslabljeno močjó postrani le vratno kožo prebode. Svetli cesar, po tem napadu se vé da prestrašen, se vendar berž zavé, naglo krog oberne in meč potegne. Pa o tem hipu je že adjutant nad morivca planil, branivšega z veliko silo premagal ter mu nož iz rok iztergal. Kmalo se je pridružilo več ljudí na pomoč; poklicana vojaška patróla je hudodelnika prijela, izpervega na bližnjo stražnico, od tod pa, spremljena še od več vojakov, na policijo odpeljala. Imenuje se Janoš Libeny, je šivarsk pomagač (žnidarsk ksel) in iz Stolnega Belograda (Stuhlweissenburg) na Ogerskem domá.

Cesar med tem prijazno tolaži množico, ki je straha plaha okol njega bila, in ko mu rekó, da kervaví iz vrata, dene robec na rano kervotok vstaviti ter se podá v bližnje poslopje g. nadvojvoda Albrehta, kjer so mu rano enmalo zavezali. Kmalo pride kočija po-nj ter se odpelje domú.

Ko bi trenul se je zvedila strašna zgodba po celem Dunaji, in ob štirih popoldne je prišel že kratek popis napada v vradnem Dunajskem časniku s tolažbo, da po zdravniški preiskavi rana ni nevarna. Ob šestih zvečer je že bila zahvalna molítev v stolni cerkvi sv. Štefana za ohranjenje Njih veličanstva, pri kteri se je toliko ljudstva zbralo, da celò vse ni v cerkev moglo. Stariši in bratje cesarjevi z vso cesarsko rodovíno, ko so se v cerkev peljali, Boga zahvalit, da je milostno odvernul nevarnost strašno, so bili tjè in nazaj po ulicah z živimi „vivat“ sprejemljani.

Berž po napadu so šle po telegrafih naznanila na vse deželne poglavarje cesarstva in na cesarske poročnike v stranskih deržavah, v kterih se je tudi povedalo, da je Dunaj miren. In take naznanila pridejo sedaj vsak dan, ki naznanujejo, kako se Njih veličanstvo počuti.

Čeravno rana ni nevarna bila, je vendar silovitost, s ktero je morivec močni nož v zatilnik cesarja zasačil, možgane nekoliko pretresla; tudi se je dvé noći, kakor je pri ranah navadno, celivna vročnica pa ne prehudo ponavljala; počasi so odjenjevale tudi znamnja glavnega pretresa, tako da poslednje naznanilo, ktero je včeraj od 22. februara iz Dunaja gosp. deželnemu poglavarju v Ljubljano došlo, je sledečega veselega zapopadka:

„Poslednja noč je bila prav pokojna; Njih c. k. apost. veličanstvo so sladko spali in se le dvakrat zbudili; po spanju so se jako okrepčani čutili“.

Ko se je v saboto zjutraj po Ljubljani prederzni napad razglasil, je groza presunila serca zvestih prebivavcov o takem početju, ki so se le potolažile z veselo novico, da je spodletelo razbojniško kovarstvo. Ob desetih je bila velka maša, peta od gosp. knezoškofa, in zahvalna pesem za srečno ohranjenje cesarjevega življenja; koj po maši se je zbral pomnoženi odbor deželnih stanov in odbor mestne županije, v kterih zborih je bilo enoglasno sklenjeno: Njih veličanstvu pomilovavni pismi o grozapolnem naklepu in zagotovilo verne vdanosti krajnske dežele in glavnega mesta pokloniti. Zvečer ste bile te pismi že na poti na Dunaj. Mestni odbor je poleg tega tudi adjutantu cesarjevemu, grofu O'Donelu, ki je cesarja tako pogumno branil, zahvalno pismo poslal in ga za častnega mestnika izvolil. V gledišu, ki je bilo razsvitljeno, se je pela v saboto zvečer „cesarska pesem“; v nedeljo zvečer pa je bilo celo mesto razsvitljeno v znamnje občnega veselja, da je posvečeno življenje cesarju ohranjeno bilo.

Vradni Dunajski časnik naznani, da je sodba berž preiskavo hudodelstva začela, iz ktere se bo zvedilo, kaj je imenovanega človeka nagnalo, zavratno po življenju cesarjevem seči. —

Dunajski časniki popišejo osebo morivca in poprejšnje življenje njegovo takole:

Janoš Libeny, po svojem rokodelstvu šivár, je že 2 leti na Dunaji, in je med tem časom že pri deseterih mojstrih delal; poslednjič pri mojstru M. v Leopoldovem predmestju. Delavec je bil precej priden; zjutraj ob osmih je šel navadno vsak dan v delo in opoldne od dela; tudi popoldne je bil priden. Stanoval je v poslednjem stanovališu dva mesca; zjutraj ob sedmih je navadno od doma šel, zvečer pa prihajal domu med 8. in 10. uro, vselej preden so se hišne vrata zaperle. Znancev in prijatlov se ni nič pri njemu vidilo, razun enega učenca iz neke tiskarnice; ker nemško le slabo govorí, se je pomenoval z omenjenim účencom vedno le po ogersko. Večidel je bil tužnega in mermravnega obraza in malo besedí, in le ko se je od Ogrov opomnilo, je rad in iskreno govoril. Oblačila ni imel kaj posebnega, tudi denara se ni vidilo, da bi ga obilo imel. Že nek 14 dní se je pripravljal k tistemu hudodelstvu, ki ga je doprinesel pretekli petek. Še tisti dan pa je delal dopoldne in šival nek plav lajbič; opoldne se je podal na mestno ozidje, kamor je vedil, da tudi cesar pride. Zalezoval je nek delj časa cesarja in adjutanta njegovega od delječ, pa kdo bi bil mislil, da s takim namenom! Ko je dopernesel hudodelstvo ter ga adjutant cesarjev zgrabi, se je silovito branil, preden so ga premagali in mu nož iz rok iztergali. Lebeny je majhne čokljate postave, memravega obraza, sirov in neomikan v svoji obnaši; govorí ogersko in le malo nemško; oblečen je bil precej dobro. Govorilo se je, da so veliko denarja pri njem našli, da je pred malo dnevi 600 fl. po nekem Dunajskem tergovcu iz Londona potegnul in več druzih rečí; pa vse to se bo le po sodniški preiskavi za gotovo zvedilo.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*